

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Μ. ΜΠΟΝΤΑΣ

Διευθυντής
Δημόσιας Βιβλιοθήκης Σιάτιστας

Ευεργετες και δωρητες της Σιατιστας

Ευεργετες και δωρητες
της Σιατιστας
Εκδόσεις
Μαιανδρος

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΜΑΙΑΝΔΡΟΣ

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΒΛΑΝΤΙΝΙΚΗΝ ΠΡΩΤΟΝ

Θεσσαλονίκη 1983

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Μ. ΜΠΟΝΤΑΣ

Διευθυντής

Δημόσιας Βιβλιοθήκης Σιάτιστας

Ευεργετες και δωρητες
της Σιατιστας

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Μ. ΜΠΟΝΤΑΣ

Δ/ΝΤΗΣ

ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΣΙΑΤΙΣΤΗΣ

ΑΡΓΥΡΟ ΜΕΤΑΛΛΙΟ ΤΟΥ Ρ.Ο. ΘΕΣ/ΝΙΚΗΣ

ΠΡΩΤΟ ΕΠΑΙΝΟ ΤΟΥ Α. Ε. ΘΕΣ/ΝΙΚΗΣ

ΕΥΦΗΜΗ ΜΝΕΙΑ ΤΟΥ ΥΠΕ

ΧΡΥΣΟ ΜΕΤΑΛΛΙΟ ΤΗΣ Μ.Φ.Α. ΘΕΣ/ΝΙΚΗΣ

ΕΠΑΙΝΟ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

**ΒΡΑΒΕΙΟ ΕΝΩΣΗΣ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΩΝ
& ΣΥΓΓΡΑΦΩΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΕΛΛΑΔΟΣ
(ΜΕ ΧΡΗΜΑΤΙΚΟ ΕΠΙΛΟΓΟΥ Ε.Ο.Υ.)**

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΜΑΙΑΝΔΡΟΣ

Θεσσαλονίκη 1983

ΕΥΕΡΓΕΤΕΣ και ΔΩΡΗΤΕΣ της ΣΙΑΤΙΣΤΑΣ

Θεσσαλονίκη, Δεκέμβριος 1983

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΜΑΙΑΝΔΡΟΣ

Επιμέλεια - Εξώφυλλο: Μαρία Ταλατά - Καμπαγιαννάκη

Φωτοστοιχειοθεσία - Εκτύπωση - Βιβλιοδεσία:

Εκδόσεις ΜΑΙΑΝΔΡΟΣ - Αθ. Τσιαρτσιάνης & ΣΙΑ

Στρ. Μπραντούνα 3 - τηλ. 523.750 - Θεσσαλονίκη

Παράσταση εξωφύλλου: Σελίδα του παλιότερου βιβλίου της Βιβλιοθήκης της Σιάτιστας "ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ ΞΥΓΓΡΑΦΗΣ ΚΑΙ ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ ΕΛΛΗΝΙΑ^Κ", Τυπώθηκε στη Βενετία το έτος 1502.

Στον κ. φ. κ. Βύρο δ. Γ.
σύμβουλο Κ.Ε.Μ.Ε.

25/1/84

ΤΙΜΗΤΙΚΗ ΠΡΟΣΦΟΡΑ
ΓΕΩΡΓΙΟΣ Μ. ΜΗΝΤΑΣ
Δ/ΝΤΗΣ
ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΣΙΑΤΙΣΤΗΣ
ΛΑΟΓΡΑΦΟΣ

ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΣΙΑΤΙΣΤΩΝ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
PL ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ 4 - ΤΗΛΕΦ. 223.460

ἀριθ. πρωτ. 117

Θεσσαλονίκη 8 Μαρτίου 1984

Πρός
Τόν κ. Γεώργιον Μήνταν
Δ/ντή Δημοσίας Βιβλιοθήκης Σιατίστης
ΣΙΑΤΙΣΤΑ

Τό Διοικ. Συμβόλιο τοῦ Συλλόγου μας, θεωρεῖ καθήκον
τοῦ νά σῶς ἀπευθῶναι τίς κιό θεμέτες τοῦ εὐχάριστοις γιατί δεχτήκατε
πρόθυμα τήν πρόσκλησή τοῦ νά ἀναπτύξετε στό κοινό τῆς Θεο/νίκης μέ
γλαφυρότητα καί σαφήνεια τό θέμα "Οἱ Μεγάλοι Ἐυεργέτες τῆς Σιατίστης"
μή φεισθέντες μόθου καί πολυτέμου χρόνου γιά τή σύνταξή τοῦ.

Ἡ μεγάλη καί πρωτοφανής ἐπιτυχία τῆς προσέλευσης τόσου
μεγάλου πλήθους τῆς παροικίας τῶν Σιατιστιῶν τῆς Θεο/νίκης καί πολ-
λῶν φίλων τῆς Σιατίστης-κατέ τό πλεῖστον πνευματικῶν ἀνθρώπων-τόσο
στήν ἐκκλησία τῆς Ἀχειροποιήτου Θεο/νίκης, ποῦ τελέστηκε τό Κηνημόσυνο
τῶν Ἐυεργετῶν τῆς 27ης Φεβρ. 1983, χοροστατούντος τοῦ Σεβασμιωτάτου
ἐπίσκοπου τῆς Σιατίστης καί Σιατίστης κ. κ. Ἀντωνίου, ὅσον καί στήν αἴ-
θουσα τελετῶν ποῦ ὁδῶθηκε ἡ διδασκαλία σας, ὁφείλεται κατέ μέγα μέρος καί
στό δικό σας μεγάλο κῆρος ποῦ ἀποκτήσατε στόν πνευματικό κόσμο τοῦ
Γοραιοελλαδικοῦ χώρου, ἀτρένταχτη ἀπόδειξη τῆς ἀναγνώρησής σας καί
αὐτό τό Ἀνώτατο πνευματικό ἴδρυμα τῆς χώρας μας, τῆς Ἀκαδημίας τῶν
Ἀθηνῶν. Ἐμπροσώπετε ἐπέξια τήν πόλη μας Σιατίστη στόν πνευματικό
τομέα, ὁ δέ Σύλλογός μας σῶς θεωρεῖ σάν τό κιό ἐπίλεκτο τέκνο τῆς
πατρίδος μας.

Εἰς συγκαίρουμα καί σῶς εὐχαριστοῦμα καί πάλι.

Γιά τό Διοικ. Συμβόλιο
Ὁ Γεν. Γραμματέας

Μ. Α. Α. Κούλιας

Ναρού-Κατσιδώνης

*"Αἰ δε κατ' ἀρετὴν πράξεις καλαὶ καὶ τοῦ καλοῦ ἐνεκα.
Καὶ ὁ ἐλευθεριὸς οὐκ ὀφείλει τοῦ καλοῦ ἐνεκα καὶ ὀρθῶς,
οἷς γὰρ δεῖ καὶ ὅσα καὶ ὅτε καὶ ἀλλὰ ὅσα ἐπεταὶ τῇ ὀρθῇ δοσεῖ"*
(ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ, ΗΘΙΚΑ ΝΙΚΟΜΑΧΕΙΑ, Δ' 1, 12)

"Μακαριὸν ἐστὶ δίδουαι ἢ λαμβανεῖν" (ΙΟΜΗΡΟΣ)

"Ευεργετὰς τίμα" (ΠΕΡΙΑΝΔΡΟΣ)

"Πάντες οἱ εὐποιοὶ ἀσκήσαντες τιμῆς, δόξης καὶ εὐγνωμοσύνης αἰωνίου ἀξιοθήσονται".

Οἱ ἀρχαῖοι μας πρόγονοι εἶχαν ἀπὸ πολὺ νωρὶς ἐπισημάνει τὶς διαλυτικὲς συνέπειες τῆς ἀχαριστίας καὶ γι' αὐτὸ εἶχαν καθιερώσει ὡς κανὼνα ζωῆς τὸ ὀμηρικὸ "Ευεργεσίας ἀποτίνειν". Πίστευαν ὅτι ἡ χάρις πρέπει νὰ ἀκολουθεῖται ἀπὸ τὴν ἀντίχαρη, τὸ δῶρο ἀπὸ τ' ἀντίδωρο καὶ ἡ προσφορὰ ἀπὸ τὴν ἀντιπροσφορὰ.

Ἡ ευεργεσία ὡς τέλεια ἀντίθεση σὲ κάθε ἀτομικιστικὸ κίνητρο ἐκτιμῆσεων ἢ πράξεων, ἀντιπροσωπεύει τὴ σπουδαιότερη ἴσως κοινωνικὴ ἀρετὴ. Ἡ ἐνεργὴ καὶ συνειδητὴ προσφορὰ καὶ ἡ γνήσια φιλαλληλία παύουν νὰ εἶναι συμβατικὲς ἢ θεωρητικὲς ἐπιταγὲς καὶ γίνονται βίωμα καὶ ἐμπραχτὴ ἐκδήλωση ἀληθινοῦ ἐνδιαφέροντος τοῦ ἀνθρώπου γιὰ τὸ συνάνθρωπό του.

Μέσα στὸ ζύμωμα καὶ τὴν πάλη γιὰ ἐπιβίωση καὶ ἀνοδο ἀναδείχτηκαν μεγάλοι καὶ σπουδαῖοι ἐθνικοὶ καὶ τοπικοὶ ευεργετὲς ποὺ τὰ ὀνόματά τους ἐμείναν στενὰ δεμμένα με

Ἡ μελέτη αὐτὴ εἶναι ἀναπτυγμένη μορφή διαλέξεως ποὺ ἐγίνετο στὴν αἴθουσα τελετῶν τῆς Φιλοπτώχου Ἀδελφότητος Κυριῶν Θεολόγων στὴν 27.2.1983 ἀπὸ τὸν Γεώργιο Μ. Μπόντα, Διτὴ Δημόσιας Βιβλιοθήκης Σιάτιστας, με πρωτοβουλία τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ Συλλόγου Σιατιστῶν Θεολόγων. Πρὶν ἀπὸ τὴ διάλεξη τελέστηκε μνημόσυνο Ευεργετῶν καὶ Δωρητῶν τῆς Σιάτιστας, στὴν Ἐκκλησία τῆς Ἀχειροποιήτου Θεολόγων.

την ιστορία του τόπου μας.

Χρέος Ιερό παρακίνησε το Διοικητικό Συμβούλιο του Συλλόγου Σιατιστέων Θεσσαλονίκης να τελέσει σήμερα μνημόσυνο ευεργετών και δωρητών της Σιάτιστας και το ευχαριστώ θερμά για την τιμή που μου έκανε να με προτείνει να μιλήσω στη σημερινή εκδήλωση.

Από τις σελίδες της ιστορίας και της παράδοσης της Σιάτιστας, της μοναδικής αυτής σε υφή και υπόσταση πόλης της Δυτικής Μακεδονίας, εκπηγάζει η ψυχή και η ζωή των παιδιών της, όχι μόνο στην ιδιαίτερη τους πατρίδα, αλλά και στη διασπορά για να συνθέσουν μια μοναδική σε συναρπαστικότητα κατάσταση.

Δείγμα της εξαιρετικής δραστηριότητας των Ελλήνων σε χρόνια σκλαβιάς και φοβέρας είναι η συμβολή των Σιατιστινών εμπόρων, που αποδείχτηκαν επιδέξιοι επιχειρηματίες. Έτσι η Σιάτιστα εξελίχτηκε σε κέντρο εμπορικό και πολιτιστικό.

Αυτοί οι άνθρωποι με τη στάση τους στην καθημερινή ζωή και με τη σχέση τους με τη γενέτειρα μεταβάλλονται σε φύτρα για το μεγάλο Ελληνικό ξύπνημα.

Η Σιάτιστα ανάδειξε πολλούς και μεγάλους ευεργέτες, οι οποίοι άφησαν κληροδοτήματα, έχτισαν σχολεία, ιδρύματα, εκκλησίες και πρόσφεραν περιουσίες για την εξυπηρέτηση του κοινωνικού συνόλου.

Έγιναν πρότυπα αξιομίμητα στους συμπατριώτες τους, για τα έργα στοργής και αγάπης προς το συνάνθρωπο.

Αυτές τις μορφές δεν μπορούμε να τις παραβλέψουμε και να τις αγνοήσουμε. Το πέρασμά τους από τη ζωή, με την πλούσια προσφορά τους, μας υποχρεώνει να τις μνημονεύουμε, για να είμαστε συνεπείς και με τη μνήμη τους και με την τοπική ιστορία.

Η Σιάτιστα έχει μια πρωτοτυπία στο θέμα της ευεργεσίας. Οι ευεργέτες και δωρητές της στάθηκαν με ιδιαίτερη ευαισθησία προς τη γενέτειρά τους.

Στη σειρά των μεγάλων και άξιων κάθε τιμής και ευγνωμοσύνης ευεργετών μας, ο Ιωάννης Μιχαήλ Τραμπαν-

τζής, ο ιδρυτής του Γυμνασίου της πόλης μας, είναι κορυφαίος. Ο Ιωάννης Τραμπαντζής γεννήθηκε στη Σιάτιστα το 1813. Σε ηλικία 7 χρόνων ή και λίγο μεγαλύτερος μετανάστευσε στη Ρουμανία, όπου με την εξυπνάδα του και την εργατικότητα του απέκτησε μεγάλη περιουσία, ιδιαίτερα κατά την περίοδο του Ρωσοτουρκικού πολέμου το 1877, σαν προμηθευτής ζωοτροφών του Ρωσικού ιππικού. Ο Τραμπαντζής καλλιέργησε στη ψυχή του το όνειρο της απελευθέρωσης της χώρας, όπως όλοι οιπραματευτάδες.

Η πρόθεσή του να έρθει αρωγός στις ανάγκες της γενέτειράς του, είχε εκφραστεί από καιρό, σε μια τυχαία συνάντησή του στην Αυστρία με το συμπατριώτη Νικόλαο Σαμαρά που εμπορευόταν στη Σερβία και διατηρούσε σχέσεις με τη Σιάτιστα.

Επιθυμούσε να γίνει η Σιάτιστα πνευματικό κέντρο. Το σύνθημα του Αδαμάντιου Κοραή "Κάμετε σχολεία" έγινε σκοπός της ζωής του. Για την ανέγερση του Γυμνασίου που χτίστηκε το 1888 ο Ιωάννης Μιχαήλ Τραμπαντζής διάθεσε το ποσό των 2.000 χρυσών λιρών. Το προικοδότησε με κεφάλαια 600 ομολογιών του Εθνικού Δανείου των 120 εκατομμυρίων φράγκων του 1881, για να λειτουργήσει σαν πλήρες Γυμνάσιο και να συντηρηθεί μέχρι το 1914, που έγινε Δημόσιο.

Οι υπηρεσίες που πρόσφερε το Τραμπαντζεϊο Γυμνάσιο στον Ελληνισμό από την Τουρκοκρατία μέχρι σήμερα είναι τεράστιες. Έλαμψε "ως αστήρ εωθινός εν μέσω νεφέλης" και "ως ήλιος εκλάμπων επί ναόν Υψίστου". Δίκαια λοιπόν στην ιστορική πορεία της Σιάτιστας αποτελεί σταθμό η προσωπικότητα του Ιωάννη Τραμπαντζή που:

Μεγαλόπρεπο προβάλλει το άγαλμα του,
που τόστησε η Πατρίδα μας με μητρική στοργή
και ό,τι δεν λέει το μάρμαρο, το λέει το επίγραμμα του
Μ' ευγνωμοσύνη η Σιάτιστα τη μνήμη σου ευλογεί και
σε υμνολογεί",

όπως γράφει ο αείμνηστος Σιατιστινός λόγιος Γιάννης Τόζης.

Στις 3 Ιανουαρίου 1890 πέθανε ο Ιωάννης Τραμπαντζής σε ηλικία 77 χρόνων.

Σήμερα το Τραμπάντζειο Γυμνάσιο παίρνει από τοκομερίδια Δανείου του 1881, δωρεάς Ιωάννη Μιχ. Τραμπαντζή, από την Εθνική Τράπεζα Ελλάδας διάφορα χρηματικά ποσά. Το έτος 1982 πήρε 34.076 δρχ. Ακόμα στη Σιάτιστα υπάρχει το Τραμπάντζειο Κληροδότημα που όπως ορίζει το Πατριαρχικό Σιγίλλιο (Πατριαρχική επιστολή) του Οικουμενικού Πατριαρχείου Κων)πόλεως διοικείται από 7μελή επιτροπή.

Το χρηματικό ποσό που φθάνει στις 84.638 δρχ. και προέρχεται από ομολογίες διάφορων δανείων του Κληροδοτήματος είναι κατατεθειμένο στην Ε.Τ.Ε. υποκατάστημα Σιάτιστας. Σύμφωνα με επιθυμία του διαθέτη αείμνηστου Ιωάννη Μιχαήλ Τραμπαντζή τα χρήματα αυτά του Κληροδοτήματος διατίθενται για ενίσχυση του Τραμπαντζείου Γυμνασίου και Οικοτροφείου.

Ο Θεόδωρος Μανούσης γεννήθηκε στη Σιάτιστα το 1793 από παλιά οικογένειαπραματευτάδων. Τα γράμματα της Δημοτικής και Μέσης Εκπαίδευσης διδάχτηκε στις Ελληνικές σχολές Τεργέστης και Βιέννης, ενώ τις επιστημονικές του σπουδές στη φιλολογία και φιλοσοφία στα Γερμανικά Πανεπιστήμια. Διατέλεσε πρώτος Καθηγητής της Πολιτειολογίας και της Ευρωπαϊκής Ιστορίας στο Πανεπιστήμιο των Αθηνών και είναι ο μεγαλύτερος πνευματικός ευεργέτης της Σιάτιστας.

Ο Μανούσης διορίζεται Βασιλικός Επίτροπος στην Ιερά Σύνοδο και προσφέρει και εκεί τις υπηρεσίες του μέχρι το 1843. Πρύτανης αναδείχτηκε το Πανεπιστημιακό έτος 1845 - 1846. Τελευταίο και πολύ σπουδαίο θέμα είναι η διαθήκη του Μανούση, που την σύνταξε στις 29 Σεπτεμβρίου του 1858. Σε ύφος λιτό, σαφές και σύντομο τη γράφει και την υπογράφει με τα ίδια του τα χέρια. Θυμάται πρώτα τους συγγενείς του, στους οποίους αφήνει σημαντικά για την εποχή του ποσά.

Ακολουθεί η Γενέτειρά του Σιάτιστα στην οποία αφή-

νει την πλούσια Βιβλιοθήκη του, που αποτελούνταν από 8.000 τόμους και έγινε ο πυρήνας της σημερινής Βιβλιοθήκης, που τιμητικά πήρε τό όνομά του.

Περιουσία του Κληροδοτήματος, σύμφωνα με τη διαθήκη του και με το 970 Διάταγμα, που δημοσιεύτηκε στο 265/2.12.1966 πρώτο φύλλο της εφημερίδας της Κυβερνήσεως είναι το ακίνητο που βρίσκεται στην Αθήνα, οδός Σοφοκλέους 2. Αυτό ανταλλάχτηκε με άλλο ακίνητο στον αριθμό 12 της ίδιας οδού που κληροδοτήθηκε από τον διαθέτη Θεόδωρο Μανούση στο Εθνικό Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, το οποίο και διαχειρίζεται το Κληροδοτήμα.

Την 1η Νοεμβρίου 1858 ο Μανούσης πέθανε και στην κηδεία του μίλησαν δυό ρήτορες ο Θεολόγος Κων)νος Κοντογούρης και ο Φιλολόγος και μαθητής του Γεώργιος Παπασλιώτης. Οι λόγοι τους δημοσιεύτηκαν στην εφημερίδα "ΑΘΗΝΑ" στις 5 και 8 Νοεμβρίου 1858. Στη νεκρολογία της "ΑΘΗΝΑΣ" είναι χαρακτηριστικά όσα αναφέρονται στο μάθημα του Ιστορικού: "Ήρχετο η ώρα της παραδόσεως του Μανούση και αι λοιπαί αίθουσαι του Πανεπιστημίου εκκενούντο και οι μαθηταί πάντες έτρεχαν προτροπάδην εις τήν άκρόασιν αυτού. Ανέβαινε την έδρα και χιλια όμματα προσέβλεπον αυτόν ασκαρδαμικτί και χιλια ώτα έστεκον ατενή εις την λαλιάν του". Το 1958 στήθηκε από το Δήμο της Σιάτιστας στο Πάρκο του Νικολάου Δήμου η προτομή του.

Από το Μανούσειο Κληροδοτήμα παίρνουν υποτροφίες πολλοί νέοι Σιατιστινοί ή και της περιφέρειας της Σιάτιστας για ανώτατες σπουδές στα Πανεπιστήμια της Χώρας μας και του εξωτερικού. Το σχολικό έτος 1981-1982 πήραν υποτροφίες από το Μανούσειο Κληροδοτήμα 33 πρωτοετείς συμπατριώτες μας φοιτητές διάφορων σχολών. Το ποσό της υποτροφίας ορίζεται για τον κάθε φοιτητή σε 8.000 δρχ. το μήνα. Ενώ το ποσό της υποτροφίας για το εξωτερικό φθάνει σήμερα στις 21.000 δρχ. το μήνα.

Από το Δελτίο του Φεβρουαρίου 1983 που κυκλοφό-

ρησε το Διοικητικό Συμβούλιο του Συλλόγου Σιατιστέων Αθήνας και Πειραιά παίρνουμε τα παρακάτω χαρακτηριστικά στοιχεία για το Μανούσειο Κληροδότημα: "Στον απολογισμό του 1981, μια και δεν είναι έτοιμος του 1982 διαβάσαμε σήμερα στο ίδρυμα Κληροδοτημάτων του Υπουργείου Παιδείας πως υπάρχει πλεόνασμα 20.000.000 δρχ. Αυτό προέρχεται κυρίως από τις υποτροφίες του εξωτερικού που δεν προσέρχονται απόφοιτοι Φιλολογίας ή Θεολογίας". Και συνεχίζει το Δελτίο: "Σαν σύλλογος που ενδιαφέρεται για την εξύψωση του πνευματικού και μορφωτικού επιπέδου των μελών του Συλλόγου, αλλά και γενικότερα για την προκοπή και επαγγελματική εξέλιξη των σπουδαστών μας θα κάνουμε τις απαραίτητες ενέργειες στο Δήμο Σιατίστης και στο Πανεπιστήμιο Αθηνών, ώστε να επεκταθεί ο θεσμός των υποτροφιών του εξωτερικού και στους άλλους επιστημονικούς κλάδους".

Ο Δημήτριος Ιωαννίδης γεννήθηκε στη Σιάτιστα το 1841. Νεαρός μετανάστευσε στη Σερβία, όπου σε ηλικία 18 χρόνων ανέλαβε τα καθήκοντα δασκάλου στην ελληνική παροικία των Βελεσών. Εκεί ανέπτυξε πατριωτική δράση και ενίσχυσε οικονομικά τον Μακεδονικό αγώνα. Πολύ γρήγορα όμως εγκατέλειψε το επάγγελμα του δασκάλου και ασχολήθηκε με την παραγωγή και το εμπόριο μάλλινων υφασμάτων ντόπιου τύπου. Στα Βελεσά, στο Μοναστήρι και στη Θεσβόνικη δούλεψε πολύ σκληρά με μόχθο και στερήσεις, για να μπορέσει να συγκεντρώσει τη μεγάλη περιουσία του από κινητά και ακίνητα, που ήταν από τις σημαντικότερες της εποχής. Παιδιά από το γάμο του με την Μαρία Τσικερδέλη από τα Βελεσά δεν απόκτησε.

Το 1906 στις 12 Οκτωβρίου πέθανε σε ηλικία 65 χρόνων στη Θεσβόνικη, ενώ η γυναίκα του πέθανε το 1934. Σ' όλη του τη ζωή της ξενιτιάς και του μόχθου και ύστερα του κέρδους και της άνετης οικονομικά ζωής του, δεικνύει τον τόπο που τον γέννησε και τον γαλούχησε. Η καρδιά του έμεινε δεμένη με τ' αγιασμένα χώματα της

πατρίδας του.

Το είχε μεγάλη τιμή, καύχημα και υπερηφάνεια να δηλώνει δίπλα στ' όνομά του, σαν τίτλο ευγένειας, και την καταγωγή του "Δημήτριος Ιωαννίδης Σιατιστεύς". Στην ιδιόγραφη διαθήκη του, που σύνταξε το 1903, διαθέτει όλη την περιουσία του σε φιλανθρωπικούς σκοπούς και αναθέτει τη διαχείρησή της σε 8/μελή επιτροπή από συμπατριώτες του που εδρεύει στη Θεσ)νίκη. Αναλυτικά ο απολογισμός του 1982 του Ιωαννιδείου Κληροδοτήματος έχει ως εξής:

Έσοδα	δρχ. 4.593.154
Έξοδα	δρχ. 939.100
Υπόλοιπο	δρχ. 3.654.054

Σύμφωνα με την αριθ. 656/1878 υπουργική απόφαση, που δημοσιεύτηκε στο 317/30.4.1971, δεύτερο φύλλο της εφημερίδας της Κυβερνήσεως, το ποσό αυτό διατίθεται ως εξής:

1) Τα 15% για ενίσχυση άπορων ατόμων και φοιτητών ή μαθητών κάθε τύπου σχολών που κατάγονται από τη Σιάτιστα.

2) Τα 10% για προικοδότηση κάθε χρόνο φτωχών κοριτσιών από Σιάτιστα, Θεσ)νίκη και Μοναστήρι Σερβίας.

3) Τα 15% για ενίσχυση του Γηροκομείου της Σιάτιστας.

4) Τα 10% για ενίσχυση του Ορφανοτροφείου της Σιάτιστας.

5) Τα 2% για το Χαρίσειο Γηροκομείο Θεσ)νίκης.

6) Τα 2% για το Θεαγένειο Αντικαρκινικό Ινστιτούτο Θεσ)νίκης.

7) Τα 2% για το Παπάφειο Ορφανοτροφείο Θεσ)νίκης.

8) Τα 44% για εκτέλεση έργων κοινής ωφέλειας στη Σιάτιστα.

Τα κυριότερα επιτεύγματα του Ιωαννιδείου Κληροδοτήματος ήταν η οικοδόμηση στη Θεσ)νίκη της Ελληνικής

Αστικής Σχολής και του πρώτου Δημοτικού Σχολείου Θεσ)νίκης — του σημερινού δηλαδή Ιωαννίδειου Δημοτικού Σχολείου, κοντά στο Ιπποδρόμιο — του οποίου η οικοδόμηση άρχισε το 1903 και τελείωσε το 1906. Ο Ευεργέτης δεν πρόλαβε να το εγκαινιάσει. Στα επιτεύγματα του Ιωαννίδειου Ιδρύματος ανήκει ακόμα η ανέγερση ενός Περιπτέρου στο Θεαγένειο, που καταδαφίστηκε κατά την οικοδόμηση του Αντικαρκινικού Ινστιτούτου. Στη Σιάτιστα μετέτρεψε και διαρρύθμισε το πατρικό του σπίτι σε Νηπιαγωγείο που λειτούργησε για μερικά χρόνια από το 1914.

Αργότερα στεγάστηκε η Επιθεώρηση Δημοτικών Σχολείων Περιφέρειας Βοΐου και σήμερα στεγάζεται το Α΄ Νηπιαγωγείο της Σιάτιστας. Επίσης σπουδαία στάθηκε στις άπορες οικογένειες η αποστολή και διανομή αλεύρων κάθε Χριστούγεννα και Πάσχα.

Έχτισε ξενώνα στον Άγιο Παντελεήμονα Μπουρίνου, κατασκεύασε δρόμους, πλατείες, περιέφραξε το Αθλητικό γήπεδο, έκανε παιδικές χαρές και διάθεσε διάφορα χρηματικά ποσά για το ξενοδοχείο "ΑΡΧΟΝΤΙΚΟ", Ναούς και Σχολεία της Σιάτιστας. Για τα παραπάνω έργα δαπανήθηκαν 3.480.265 δρχ. από το 1972 - 1982.

Για την προικοδότηση άπορων κοριτσιών, την οικονομική ενίσχυση άπορων μαθητών, την ενίσχυση διάφορων ιδρυμάτων (Γηροκομείο και Ορφανοτροφείο Σιάτιστας, Χαρίσειο Γηροκομείο, Παπάφειο Ορφανοτροφείο και Θεαγένειο Ινστιτούτο) δαπανήθηκαν 3.502.403 δρχ. στην 11ετία του 1972 - 1982.

Διαμερίσματα σε πολυκατοικίες βρίσκονται στις οδούς Διαλέττη 8, 2 διαμερίσματα — Δεσπεραί 23, 10 διαμερίσματα και Π. Παπαγεωργίου 4, 12 διαμερίσματα.

Το Ίδρυμα έχει οικόπεδο 2 περίπου στρεμμάτων στην οδό Βασιλίσσης Όλγας 110 και άλλο οικόπεδο 350 τ.μ. περίπου στην οδό Μύρωνα 15 (πάνω πόλη). Η Διοικούσα Επιτροπή καταβάλλει προσπάθειες για την αξιοποίησή τους.

Ο Μιχαήλ Κουκουλίδης, γιός του γουνέμπορου Νικολάου και της Σουλτάνας το γένος Δεληβασίλη, γεννήθηκε στη Σιάτιστα το 1872. Η οικογένειά του ήταν μια από τις καλύτερες της Σιάτιστας. Ο πατέρας του ήταν γουνέμπορος ευκατάστατος, ενώ η μητέρα του ήταν υπόδειγμα ενάρετης γυναίκας, τύπος της παλιάς αρχόντισσας της Σιάτιστας, η οποία ως σκοπό της είχε την καλή ανατροφή των παιδιών της.

Ο Κουκουλίδης είχε 2 αδερφούς, τον Δημήτριο και Ιωάννη και 5 αδερφές την Θεολογία (Ευεργέτισσα της Σιάτιστας), την Αναστασία, την Θεοδώρα, την Άννα και την Καλλιόπη.

Ο Κουκουλίδης πνεύμα ανήσυχο, εργατικό και σπινθηροβόλο, δεν ήταν δυνατό να περιοριστεί στα στενά όρια της κλειστής κοινωνίας της Σιάτιστας. Ζήτησε τη δράση και τη διεύρυνση του χώρου της ενέργειάς του.

Το Φεβρουάριο του 1884 σε ηλικία 13 χρόνων μετανάστευσε στο Ποζάρεβατς της Σερβίας, όπου αφού παρέμεινε εκεί 25 χρόνια δημιούργησε δικό του κατάστημα. Το καλοκαίρι του 1909 φεύγει από το Ποζάρεβατς και πηγαίνει στο Βελιγράδι, όπου σε συνεταιρισμό με το Σακελλαριδίδη ίδρυσε μεγάλο εμπορικό κατάστημα νεωτερισμών με την επωνυμία "Κουκουλίδης - Σακελλαριδής". Γρήγορα απόκτησε μεγάλα κέρδη και υπόληψη. Οι Έλληνες του Βελιγραδίου τον εξέλεξαν κάθε χρόνο Πρόεδρο του Συλλόγου τους "Ρήγας Φεραίος".

Το 1911 παντρεύτηκε την Σιατιστινή Αλεξάνδρα, κόρη του έμπορου Κων/νου Πάντου. Το 1914 γύρισε στη Σιάτιστα για λίγο καιρό και ύστερα επέστρεψε και πάλι στο Βελιγράδι, μα η καρδιά του και η σκέψη του ήταν στην Πατρίδα. Το 1919 στέλνει από τα ξένα στα Δημοτικά σχολεία της Σιάτιστας και το Γυμνάσιο πλούσια εποπτικά όργανα, πολυτελές εκκρεμές, ωρολόγι και άφθονη γραφική ύλη για τους μαθητές.

Δεν ξεχνά όμως και τον τόπο στον οποίο αναδείχτηκε και πλούτισε. Γιαυτό προσφέρει, για τους Σέρβους ανάπη-

ρους του πρώτου παγκόσμιου πολέμου, στη Σερβική Κυβέρνηση ένα τεράστιο χρηματικό ποσό.

Το 1927 επιστρέφει στη Θεσ)νίκη, όπου χτίζει πολυτελή πολυκατοικία στην οδό Τσιμισκή 94. Αλλά και από τη Θεσ)νίκη εξακολουθεί να συνδράμει τους φτωχούς συμπατριώτες του στέλνοντάς τους κάθε Πάσχα και Χριστούγεννα από ένα σακί αλεύρι.

Το 1931 αναγείρει το ηρώο των πεσόντων της Σιάτιστας και πρωτοστατεί στην ίδρυση του Συλλόγου Σιατιστιών Θεσ)νίκης, στον οποίο προεδρεύει μέχρι το θάνατό του. Αναλαμβάνει την αποπεράτωση και εσωτερική διακόσμηση του Ναού του Αγίου Νικολάου της Γεράνειας και δενδροφυτεύει τους λόφους του Προφήτη Ηλία και του Αγίου Χριστοφόρου. Κατά τον Ελληνοϊταλικό πόλεμο του 1940 αγοράζει και στέλνει στο μέτωπο υγειονομικό υλικό αξίας 2 εκατομμυρίων προπολεμικών δραχμών.

Και μετά την κατοχή η δράση του συνεχίζεται αμείωτη. Το 1947 επισκέπτεται τη Σιάτιστα και διαθέτει από την περιουσία του χρήματα για την ανέγερση του Μητροπολιτικού μεγάρου και για την αποπεράτωση του έργου της ύδρευσης της Σιάτιστας, που δυστυχώς δεν πρόφτασε να το δει τελειωμένο.

Στις 6 Φεβρουαρίου 1954 ο Κουκουλίδης πεθαίνει, αφήνοντας με διαθήκη στη Σιάτιστα το μεγαλύτερο μέρος της πολυκατοικίας του στην Τσιμισκή 94 ορίζοντας εξαμελή επιτροπή με έδρα τη Σιάτιστα, που θα διαχειρίζεται τα εισοδήματά της.

Το 1959 ο Δήμος της Σιάτιστας έστησε την προτομή του δίπλα από τον Ιερό Ναό του Αγίου Νικολάου.

Η περιουσία του Κουκουλιδείου Κληροδοτήματος αποτελείται από υπόγειο, ημιυπόγειο, τρία καταστήματα, δυο κατοικίες (διαμερίσματα) πίσω από τα καταστήματα και τρεις ορόφους από δυο διαμερίσματα ο καθένας.

Άξια βοηθός του πατριωτικού έργου του αείμνηστου Κουκουλίδη υπήρξε η σύζυγός του Αλεξάνδρα, η οποία με διαθήκη της, στις 11 Ιουλίου 1958, αφήνει όλη την παρα-

πάνω περιουσία της στη Σιάτιστα.

Σ' ένα μέρος της διαθήκης της η Αλεξάνδρα γράφει τα παρακάτω σημαντικά: "Η διακαής επιθυμία μου είναι, όπως και του πολυκλαύστου συζύγου μου, να φανώ χρήσιμος εις την πόλιν της Σιατίστης, την οποία τόσο η σύζυγός μου, όσο και εγώ αγαπήσαμεν".

Αναλυτικά ο απολογισμός του 1982 του Κουκουλιδείου Κληροδοτήματος έχει ως εξής:

Έσοδα	δρχ.	7.096.956
Έξοδα	δρχ.	247.641
Υπόλοιπο	δρχ.	6.849.315

Σύμφωνα με το 611 διάταγμα που δημοσιεύτηκε στο 173/6.10.1972 πρώτο φύλλο της εφημερίδας της Κυβερνήσεως το ποσό αυτό διατίθεται ως εξής:

1) Ποσοστό 80% για κοινωφελείς σκοπούς στην πόλη της Σιάτιστας.

2) Ποσοστό 10% για ενίσχυση του Γηροκομείου της Σιάτιστας, και

3) Ποσοστό 10% για ενίσχυση του Ορφανοτροφείου της Σιάτιστας.

Με χρήματα του Κουκουλιδείου Κληροδοτήματος χτίζεται στη Σιάτιστα Πνευματικό Κέντρο, για το οποίο δαπανήθηκαν μέχρι σήμερα 3.471.297 δρχ.

Ο Δημήτριος Τσιστόπουλος παντρεύτηκε το 1886 τη Θεολογία θυγατέρα του Νικολάου και της Σουλτάνας Κουκουλίδη. Η Θεολογία Τσιστοπούλου ήταν αδερφή του ευεργέτη της Σιάτιστας Μιχαήλ Κουκουλίδη. Το ζεύγος Τσιστοπούλου διέμενε στα Σκόπια και στο Βελιγράδι της Σερβίας, όπου εργάστηκε σκληρά και απόκτησε αξιόλογη περιουσία. Το 1926 εγκαταστάθηκαν στη Θεσ/νίκη, όπου και πέθαναν, το 1936 ο Δημήτριος και το 1958 η Θεολογία.

Λίγα χρόνια πριν από το θάνατό της, η Θεολογία με

τη διαθήκη της κληροδότησε τη σημαντική ακίνητη περιουσία στη Σιάτιστα και έγινε το Κληροδότημα με την επωνυμία "Ίδρυμα Δημητρίου Τσιστοπούλου και Θεολογίας Δημητρίου Τσιστοπούλου το γένος Κουκουλίδου" που διοικείται από 7μελή επιτροπή με έδρα τη Σιάτιστα.

Η περιουσία του Ιδρύματος αυτού είναι μια τετραόροφη οικοδομή που βρίσκεται στη Θεσπώνη, Τσιμισκή 75 και μια άλλη ισόγεια οικία που βρίσκεται πίσω απ' αυτήν την οικοδομή στο ίδιο οικόπεδο.

Πρώτος σκοπός του ιδρύματος ήταν η ανέγερση Διοικητηρίου στη Σιάτιστα, το οποίο στεγάζει από το 1966 όλες τις Δημοτικές και Δημόσιες Υπηρεσίες και για το οποίο δαπανήθηκαν κατά τα έτη 1964 - 1966 4.101.000 δρχ. Το Διοικητήριο είναι κτισμένο στο κέντρο της Σιάτιστας, σε ρυθμό παλιού αρχοντικού, συνετέλεσε πολύ στην ένωση των δυο συνοικιών Χώρας και Γεράνειας και τιμητικά ονομάζεται "ΤΣΙΣΤΟΠΟΥΛΕΙΟΝ".

Δεύτερος σκοπός του Ιδρύματος, όπως ορίζει στη διαθήκη της η Θεολογία Τσιστοπούλου, είναι μετά την ίδρυση Νοσοκομείου στη Σιάτιστα, η δωρεά νοσηλεία των άπορων κατοίκων της πόλης. Σε περίπτωση που μέσα σε τρία χρόνια δεν ήταν δυνατό να ιδρυθεί το Νοσοκομείο και μέχρι την ίδρυσή του, σύμφωνα με τη διαθήκη και το διάταγμα, που δημοσιεύτηκε στο 276/21.12.1959 πρώτο φύλλο της εφημερίδας της Κυβερνήσεως, ορίζει να διαθέτονται οι πόροι του ιδρύματος για την οικονομική ενίσχυση των αριστούχων μαθητών.

Έτσι, κάθε χρόνο η Διοικούσα Επιτροπή του Ιδρύματος διαθέτει 200.000 δρχ. για την βράβευση αριστούχων μαθητών των σχολείων της Σιάτιστας.

Αναλυτικά ο απολογισμός του 1982 του Τσιστοπουλείου Κληροδοτήματος έχει ως εξής:

Έσοδα	δρχ.	7.049.875
Έξοδα	δρχ.	624.586
Υπόλοιπο	δρχ.	6.425.289

Η Βασιλική Νικολάου και κατόπιν Βαρβάρα στις 30 Νοεμβρίου 1816 διάθεσε 40.000 γρόσια από την περιουσία του αδερφού της Γεωργίου Νικολάου Ζιχνιζάρη Φαρμακοποιού, ως κληροδότημα για τη σύσταση σχολείου στη Σιάτιστα. Την πρόθεσή της αυτή η Βασιλική την έκανε γνωστή με επιστολή που έστειλε προς τον Πατριάρχη της Κωνσταντινουπόλεως Κύριλλο τον ΣΤ'. Επίσης, προτείνει να εκδοθεί Πατριαρχικό Σιγίλλιο, που να καθορίζει ότι οι τόκοι θα αποστέλλονται δυό φορές το χρόνο σε ορισμένη Σχολική Επιτροπή της Σιάτιστας. Την 1η Δεκεμβρίου 1816 η Βασιλική Νικολάου έστειλε επιστολή και προς το Σωματείο των εμπόρων της Κωνσταντινουπόλεως, στην οποία μεταξύ των άλλων γράφει ότι τους εμπιστεύεται το κληροδότημα σαν ιερή παρακαταθήκη και προσθέτει: "Είσαθε πληρεξούσιοι οικονόμοι αυτού, χρεωστούντες μόνον τον τόκο χρονικώς να στέλλητε εις την Σιάτισταν, το δε κεφάλαιον αιωνίως να φυλάττητε υπό την άγρυπνον σκέπην σας, να μεταβή σώνον από γενεάς εις γενεάν, μη έχοντες περί αυτού να δώσητε λόγον άλλω τινί, παρά υμίν αυτοίς και τω Θεώ".

Το σχολείο αυτό λειτούργησε σε οίκημα που δωρήθηκε από την ευεργέτισσα Βασιλική Νικολάου ή Βαρβάρα. Αργότερα, το έτος 1888 στον χώρο αυτό χτίστηκε το Τραμπάντζειο Γυμνάσιο.

Ακόμα για το παραπάνω σχολείο πρόσφεραν ο πρώην Μητροπολίτης Προκόπιος 2.000 γρόσια και ο Κωνίνοσ Δούκας Χατζημιχαήλ 1.000 γρόσια.

Γι' αυτό καθορίστηκε "να γίνεται κατ' έτος μονοεκκλησία κατά την Κυριακή της Ορθοδοξίας προς έπαινον και μνήμην αιώνιον" των ευεργετών και δωρητών και ιδιαίτερα της Βασιλικής, η οποία στο μεταξύ είχε γίνει μοναχή και επονομάστηκε Βαρβάρα.

Εδώ αξίζει να σημειωθεί ότι στα τέλη του 17ου αιώνα επί της αρχιερατείας του Σιατιστινού Μητροπολίτη και Πατριάρχη Αχριδών και Πρεσπών Ζωσιμά (1686 - 1746) λειτουργούσε το σχολείο της Σιάτιστας με μεγάλη αποδοτι-

κότητα. Σχετικά με τη λειτουργία του σχολείου αυτού ο Αναστάσιος ο Ναουσαίος αναφέρει στο βιβλίο του "Περιγηματικόν Πυκτάτιον του 1706": "ότι ήρχοντο από την Καστοριαν, από την Μοσχόπολιν, από την Θεσνίκην και τις οίδε και από ποίον άλλο μέρος φιλομαθείς νέοι, δια να φοιτήσουν εις το σχολείον της Σιατίστης και να μορφωθούν". Το 1718 προσφέρθηκε στο σχολείο αυτό η Πατριαρχική προστασία με σιγίλλιο γράμμα του Πατριάρχη Ιερεμία του Γ'.

Ο Θεόδωρος Χατζηϊωαννίδης που ξενιτεύτηκε στην Πέστη της Ουγγαρίας κληροδότησε στο Ελληνικό σχολείο της Σιάτιστας 2.000 φλωρίνια, στους φτωχούς 4.000 φλωρίνια και μετά το θάνατο της συζύγου του άλλα τόσα φλωρίνια στο σχολείο και στους φτωχούς και ακόμα 3.000 φλωρίνια για προικοδότηση άπορων κοριτσιών. Με την προσφορά του αυτή ασχολήθηκε η εφημερίδα "ΕΡΜΗΣ" Θεσνίκης στο φύλλο της 9ης Σεπτεμβρίου 1875.

Ο Νικόλαος Λαζάρου Σαμαράς ή Νικόλαος Λαζάροβικ γεννήθηκε στη Σιάτιστα στις 21 Ιουνίου 1838 από γονείς φτωχούς. Το 1849 εργάστηκε στη Σιάτιστα σ' ένα γουναράδικο, το 1853 πήγε στο Βελιγράδι, όπου δούλεψε σκληρά και απόκτησε μεγάλη περιουσία.

Αργότερα επειδή συνδεόταν φιλικά με τον Ιωάννη Μιχ. Τραμπαντζή — μάλιστα του έθεσε σε συνάντησή τους, στην Αυστρία το 1887, την επιτακτική ανάγκη ανέγερσης Γυμνασίου στη Σιάτιστα — πήγε στην Κέρκυρα, όπου παρέμεινε εκεί ως το θάνατό του, το 1898.

Με διαθήκη του άφησε στη Σιάτιστα το σημαντικό ποσό των 170.000 φράγκων, αλλά ο διαχειριστής της περιουσίας και εκτελεστής της διαθήκης παρέδωσε μόνο 28.000 χρυσά φράγκα. Οι τόκοι του ποσού αυτού όριζε να δαπανώνται για προικοδότηση άπορων κοριτσιών, χορήγηση βιβλίων, ρούχων και γραφικής ύλης σε φτωχούς και για τη συντήρησή των εκπαιδευτηρίων της Σιάτιστας. Το ποσό αυτό ήταν σε έντοκες ομολογίες της Εθνικής Τράπεζας με 4% τόκο, το οποίο κατά την ανανέωση ανά-

λογα της προσαρμογής της δραχμής μειωνόταν. Το 1936 κατέβηκε στις 386.000 δρχ. με τόκο 2% και σήμερα δεν υπάρχει.

Ο Δημήτριος Τριανταφύλλου ή Καλτσιός άφησε το 1885 στο πρώτο Δημοτικό Σχολείο της Σιάτιστας την ακίνητη περιουσία του στο Κραγιούγεβατς της Σερβίας που αποτελούνταν από 4 καταστήματα, 3 κατοικίες, 2 αποθήκες, 1 κήπο και 1 οικόπεδο αξίας 65.000 προπολεμικών δραχμών.

Μετά την κρατικοποίηση των περιουσιών στη Γιουγκοσλαβία συμπεριλήφθηκε και αυτή. Ύστερα όμως από διαπραγματεύσεις, το 1961 το σχολείο πήρε σαν αποζημίωση 230.000 δρχ. και αγόρασε μ' αυτές μετοχές. Με τις μετοχές αυτές και άλλες του κληροδοτήματος Βαρβάρας και Νικολάου Σαμαρά ή Λαζάροβικ καθώς και με χρήματα του Κληροδοτήματος Σαχίνη και του Σχολικού Ταμείου αγοράστηκε το 1974 ακίνητο με 7 διαμερίσματα, για επαγγελματική στέγη, συνολικής επιφάνειας 387 τ.μ. στη Θεσ) νίκη, Αγίας Θεοδώρας 13, αξίας 4.700.000 δρχ. Τα παραπάνω στοιχεία προκύπτουν από το πρακτικό αγοράς του ακινήτου της σχολικής εφορείας του Πρώτου Δημοτικού Σχολείου της Σιάτιστας της 10.6.1974. Από το ακίνητο αυτό, το σχολείο σήμερα εισπράττει 350.000 δρχ. το χρόνο.

Ο Κωνσταντίνος Σαχίνης, ο οποίος με τη διαθήκη του που σύνταξε στις 13.3.1910 κληροδότησε στο "Σύλλογο προς διάδοσιν των Ελληνικών Γραμμάτων" ένα σπίτι στην Αθήνα, οδός Φειδίου 8, με τόν όρο τα έσοδα να προσφέρονται στα παιδιά του Περικλή Κ. Σαχίνη και Αρετή Γ. Μοντεσάντου τότε και έπειτα Λαδοπούλου και μόνο μετά το θάνατο να περιέλθουν στο Σύλλογο και να διαθέτονται στα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα της Σιάτιστας.

Από το βιβλίο "ο εν Αθήναις Σύλλογος προς διάδοσιν των Ελληνικών Γραμμάτων. Η Δράσις του Συλλόγου κατά την Εκατονταετίαν 1869 - 1969" παραθέτω τα παρακάτω που δημοσιεύτηκαν και στο Λεύκωμα του Συλλόγου Σια-

τιστέων Θεσ)νίκης: "Ο Σύλλογος αποδεχθείς το Κληροδότημα και περιλαβών τούτο εις τακτικόν προϋπολογισμόν δωρεών και κληροδοτημάτων ενέκρινε εκποίησην της οικίας και κατάθεσιν του εισπραχθησομένου ποσού εις την Τράπεζαν της Ελλάδος, μετατρεπομένων εις χρεώγραφα εις χρυσόν ων οι τόκοι μετά τον θάνατον των τέκνων του διαθέτου, θα διετίθεντο υπό του Συλλόγου εις Εκπαιδευτικά καταστήματα Σιατίστης (1925). Τας εκ του εν προκειμένω κληροδοτήματος 900 μετοχάς του Ελληνικού Πυριτιδοποιείου, αίτινες κατετέθησαν εις την Εθνικήν Τράπεζαν, οι κληρονόμοι επικαρπωταί εζήτησαν εσχάτως να μετατραπούν εις μετοχάς υπεγγύων προσόδων εγγυημένας υπό του Κράτους (1968)". Σήμερα τα σχολεία Πρώτο και Δεύτερο παίρνουν από το κληροδότημα αυτό το καθένα από 2.000 δρχ. το χρόνο.

Ο Ζωσιμάς Παπανικολάου Ρούσης (από το 1686 έως το 1746) χρημάτισε Μητροπολίτης Σισανίου και Σιατίστης και δύο φορές Πατριάρχης Αχρίδας (α' εποχή από 1695 — 1699 και β' εποχή από 1707 — 1709). Δώρισε το οικόπεδό του, όπου χτίστηκε η παλιά Μητρόπολη και το έτος 1946 χτίστηκε στο μέρος αυτό το σημερινό Μητροπολιτικό Μέγαρο. Επίσης ο Ζωσιμάς ενδιαφέρθηκε για ανεγέρσεις ή επισκευές ναών και μετέφερε μεταξύ των ετών 1694 — 1699 την έδρα της Μητρόπολης από το χωριό Σισάνι στη Σιάτιστα. Θα πρέπει τα χρόνια αυτά της αρχιερατείας του Ζωσιμά να υπήρξαν για τη Σιάτιστα μια χρυσή εποχή από πλευράς δραστηριότητας, αίγλης και διακίνησης ιδεών, μια εποχή που μετά τις τουρκικές ήττες αναζωογονείται στο ανερχόμενο οικονομικά και πολιτιστικά Ελληνικό στοιχείο, η ιδέα της ανεξαρτησίας. Ο Ζωσιμάς υπήρξε η σπουδαιότερη εκκλησιαστική φυσιογνωμία της περιοχής αυτά τα χρόνια, που σύμφωνα με πληροφορίες του Κώδικα της Μητρόπολης Σισανίου και Σιατίστης τάφηκε στο Ναό του Προφήτη Ηλία της Σιάτιστας στα 1746.

Ο Ιωνάς Μοναχός έχτισε τον Ιερό Ναό των Ταξιαρχών και με διαθήκη του άφησε την περιουσία του σ' αυτόν.

Ο Καλλίνικος μοναχός διάθεσε μεγάλα ποσά για την ανέγερση του Ιερού Ναού Αγίου Νικολάου και κατασκεύασε με έξοδά του τη βρύση στη θέση "Τσιποτούρα".

Ο Θωμάς Γκερεχτές δώρισε 1.000 λίρες στα σχολεία της Σιάτιστας και ο Κωνσταντίνος Περγέσας εποπτικά όργανα στο Τραμπάντζειο Γυμνάσιο.

Ο Δημήτριος Τσιρλιγκάνης δώρισε 100 χρυσές λίρες για την ανέγερση του Πρώτου Δημοτικού Σχολείου (Χώρας) και οι Αθανάσιος Σαχίνης και Δημήτριος Σερέφας και πολλοί άλλοι πρόσφεραν διάφορα χρηματικά ποσά για την ανέγερση του Δευτέρου Δημοτικού Σχολείου (Γεράνειας).

Ο Θωμάς Αναστασίου Βούρος πρόσφερε 25 χρυσές λίρες για την κατασκευή της βρύσης "Βρέτος" και συνετέλεσε στην αγορά των βοσκοτόπων της Τσερβένας από τους μπέηδες και στην ανέγερση του Αγίου Δημητρίου και του Δευτέρου Δημοτικού Σχολείου (Γεράνειας).

Ο Ιωάννης Μιχαηλίδης δώρισε το μερίδιό του από το οικόπεδο του πατρικού του σπιτιού και χτίστηκε το Δεύτερο Δημοτικό Σχολείο (Γεράνειας).

Οι αδερφοί Τσίστα δώρισαν στο δεύτερο Δημοτικό σχολείο (Γεράνεια) οίκημα και οικόπεδο ενός στρέμματος.

Ο Τριαντάφυλλος Νούσιος έχτισε το Κωδωνοστάσιο της Αγίας Παρασκευής.

Οι αδερφοί Γ. Τσιστόπουλοι (Δημήτριος, Χρίστος και Νέστορας) έχτισαν το 1911 το Παρθεναγωγείο στη Γεράνεια.

Ο Αναστάσιος Ευθυμίου Μέγας με τη διαθήκη του καθόρισε ποσοστό από την πώληση των βιβλίων του να διατίθεται για την αγορά γραφικής ύλης και διανομή σε άπορους μαθητές.

Η Ναούμα Καφάση και οι αδερφοί Μουσταφά πρόσφεραν εποπτικά όργανα και γραφική ύλη στα σχολεία της Σιάτιστας.

Ο Μητροπολίτης Παρθένιος Γκόλιας πρόσφερε στον Άγιο Δημήτριο τη Βιβλιοθήκη του και πολλές μεγάλες

εικόνες Αγίων.

Η Βασιλική Σωσσίδου γεννήθηκε στη Σιάτιστα και ήταν θυγατέρα του Απόστολου Σαχίνη. Νέα ακόμα η Βασιλική εγκαταστάθηκε στη Βέροια, όπου παντρεύτηκε το Δημήτριο Σωσσίδη που καταγόταν από το Νυμφαίο της Μακεδονίας. Ο Δημήτριος Σωσσίδης ήταν ανεπιός του δημιουργού της Βιομηχανίας της Βέροιας με την επωνυμία "Νηματοουργείο Σωσσίδου". Ο σύζυγος της Βασιλικής ήταν Διευθυντής της Εταιρείας αυτής μέχρι το θάνατό του το 1946.

Μετά το θάνατο του συζύγου της η Βασιλική εγκαταστάθηκε μόνιμα στη Θεσσαλονίκη. Στις 10 Ιουνίου 1972 η Βασιλική Σωσσίδου πέθανε στη Θεσσαλονίκη σε πολύ μεγάλη ηλικία. Στις 8.10.1974, με την αριθμ. 11588/19.6.1971 δημόσια διαθήκη της συστήθηκε στη Θεσσαλονίκη κοινωφελές ίδρυμα με την επωνυμία "ΚΛΗΡΟΔΟΤΗΜΑ ΒΑΣΙΛΙΚΗΣ Δ. ΣΩΣΣΙΔΟΥ" "ΤΟ ΓΕΝΟΣ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΣΑΧΙΝΗ". Το ίδρυμα έχει έδρα τη Θεσ/νίκη και διοικείται από τριμελή επιτροπή που εκλέγεται από το Διοικητικό Συμβούλιο του Συλλόγου Σιατιστέων Θεσ/νίκης ή και από μέλη του Συλλόγου. Περιουσία του Ιδρύματος είναι ο δεύτερος όροφος της πολυκατοικίας που βρίσκεται στη Θεσ/νίκη, οδός Φραγκλίνου Ρούσβελτ 39, που τα εισοδήματά του διαθέτονται για την προικοδότηση άπορων κοριτσιών της Σιάτιστας, σύμφωνα με το διάταγμα 693 που δημοσιεύτηκε στο 299/8.10.1974 Πρώτο φύλο της εφημερίδας της Κυβερνήσεως.

Ακόμα η αείμνηστη Σιατιστινή, με τη διαθήκη της αφήνει ολόκληρη την ακίνητη περιουσία της που βρίσκεται στη Βέροια, το ημιπόγειο και τον πρώτο όροφο της πολυκατοικίας Φραγκλίνου Ρούσβελτ 39 στο Γηροκομείο της Βέροιας, με τον όρο να δέχεται για περίθαλψη 3 γέροντες από τη Σιάτιστα και 3 από το Νυμφαίο, πατρίδα του συζύγου της. Το Κληροδότημα σήμερα εισπράττει κάθε χρόνο 180.000 δρχ. που τις προσφέρει όπως είπαμε για προικοδότηση σε άπορα κορίτσια. Τον Ιανουάριο του

1983 η Διοικούσα Επιτροπή του Σωσσιδείου Κληροδοτήματος έδωσε σε 20 κορίτσια της Σιάτιστας από 22.000 δρχ. το καθένα. Σήμερα το χρηματικό υπόλοιπο του Κληροδοτήματος φτάνει στις 45.000 δρχ. περίπου.

Ο Γεώργιος και Αλεξάνδρα Μήκα δώρισαν στο Δήμο της Σιάτιστας δυο σπίτια, καθώς και οικόπεδα σε φτωχούς της Σιάτιστας.

Ο Νικόλαος Δήμου δώρισε οικόπεδο στη θέση Φούρκα, που αργότερα έγινε Πάρκο και σήμερα στολίζει τη Σιάτιστα.

Η Ελένη Λαζάρου Γκαγκαράτσα γεννήθηκε στη Σιάτιστα το 1895. Μετά την απελευθέρωση πήγε στην Αμερική, όπου εργάστηκε εντατικά στη γουνοποιία, απόκτησε μεγάλη περιουσία και την διάθεσε στη Σιάτιστα. Το έτος 1919 διάθεσε 2.500 δολάρια για την ανέγερση του Αγίου Δημητρίου και το 1940 με διαθήκη της άφησε ολόκληρη την περιουσία της, που αποτελείται από 4 σπίτια (2 στην Αθήνα και 2 στη Σιάτιστα) και ένα αγρόκτημα από 50 στρέμματα στα Δημοτικά σχολεία της Σιάτιστας. Η Ελένη Γκαγκαράτσα πέθανε το 1964. Τα σχολεία εισπράττουν σήμερα 40.000 δρχ. το χρόνο.

Οι αδερφοί Καράτζια διάθεσαν ολόκληρη την περιουσία τους στον Ιερό Ναό του Αγίου Χριστοφόρου της Σιάτιστας.

Ο Κωνσταντίνος Τσιρώνης δώρισε στο Πρώτο Δημοτικό σχολείο εποπτικά όργανα καθώς και ένα μεγάλο πολυέλαιο αξίας 60.000 δρχ. στον Ιερό Ναό του Αγίου Δημητρίου.

Ο Ηλίας Πρώιος έχτισε Ναό και οστεοφυλάκιο στο Νεκροταφείο των Δώδεκα Αποστόλων της Χώρας.

Ο Γεώργιος Παναγιώτου Δίκος με διαθήκη του άφησε διάφορα ποσά στον Άγιο Δημήτριο, καθώς και για την προικοδότηση ορφανών κοριτσιών.

Ο Γεώργιος Παπανικολάου άφησε με διαθήκη του στο Ναό του Αγίου Δημητρίου 1.000 δολάρια.

Η Σουλτάνα Μπαρέκα, ο Δημήτριος Παν. Γράβας, ο

Ιωάννης Προκοπίου Βοϊδομάτης, ο Γεώργιος Γκανούλης και άλλοι πολλοί διάθεσαν σημαντικά ποσά στους Ιερούς Ναούς της Σιάτιστας και στα σχολεία, καθώς και στην Ιερά Μονή Παναγίας Μικροκάστρου.

Οι αδερφοί Παπαπαναγιώτου Καζαντζή πρόσφεραν οικόπεδο, όπου χτίστηκε το κηροπωλείο της Γεράνειας.

Ο Αθανάσιος Κοτσώνας διάθεσε διάφορα ποσά και γραφική ύλη στα σχολεία της πόλεως, πολυέλαιους στον Ιερό Ναό του Αγίου Νικολάου αξίας 100.000 δρχ. και την Βιβλιοθήκη του στη Βιβλιοθήκη της πόλης μας.

Ο Κωνσταντίνος Κλεινίας δώρισε στο Τραμπάντζειο Γυμνάσιο τηλεσκόπιο και άλλα εποπτικά όργανα. Ακόμα το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσ/νίκης προκηρύσσει διαγωνισμό κατά καιρούς για τη χορήγηση τριών (3) υποτροφιών από το Κληροδότημα "Κων)νου Κλεινία" σε δευτεροετείς φοιτητές των σχολών Φυσικομαθηματικής, Πολυτεχνικής και σπουδαστές της Τεχνικής σχολής Θεσ/νίκης "Ο ΕΥΚΛΕΙΔΗΣ" που κατάγονται από τη Δυτική Μακεδονία και διαίτερα από τη Σιάτιστα και Κοζάνη.

Οι Γιάννης Τόζης, Προκόπιος Τζώνος και Θωμάς Βαρβέρης δώρισαν τις ατομικές τους Βιβλιοθήκες στη Βιβλιοθήκη της γενέτειράς τους.

Οι Κληρονόμοι Θ. Παπαδημητρίου (Κων)νος και Θωμάς Παπαδημητρίου και Παπαναούμ Καρακώτσιος) διάθεσαν ακίνητο στο οποίο χτίστηκε το Οικοτροφείο Θηλέων της Ιεράς Μητροπόλεως Σιάτιστας.

Ο Αλέξιος Γ. Λιάκος κατασκεύασε δρόμο και μνημείο στο ύψωμα Γ. Καπιτσίνη (Γκραντίσι), όπου έγινε η μάχη της 4ης Νοεμβρίου 1912 και έχτισε τον Ιερό Ναό της Αγίας Σωτήρας στη θέση Βίγλα.

Ο Μιχαήλ Παπίας έχτισε κωδωνοστάσιο στον Άγιο Χριστόφορο και ο Γεώργιος Καραλιώτας στον Άγιο Γεώργιο.

Η Δέσπω Δημητρίου Ώττα διάθεσε σημαντικό χρηματικό ποσό για την αγορά και τοποθέτηση εξάπλευρου ωρολογιού στο Κωδωνοστάσιο της Χώρας.

Ο Γεώργιος Τζώνος, συνταξιούχος συμβολαιογράφος, διάθεσε 4.000.000 δρχ. και 99 χρυσές λίρες για την ανέγερση του Γηροκομείου Σιάτιστας.

Ο Αναστάσιος Αθαν. Σπύρου δώρισε τη Βιβλιοθήκη του στο Πρώτο Δημοτικό σχολείο (Χώρας).

Ο Θεοχάρης Ναούμ Θεοχάρους με διαθήκη του πρόσφερε 130.000 δρχ. στον Άγιο Δημήτριο, Γηροκομείο, Ιερά Μητρόπολη και στον Προδευτικό Σύλλογο.

Ανάμεσα σ' αυτούς ένα πλήθος ευεργετών και δωρητών, που όσο ο καθένας μπόρεσε, βοήθησαν την Πατρίδα και τους συμπατριώτες μας, προσφέροντας μικρά ή μεγάλα χρηματικά ποσά, άλλοι γνωστοί σ' όλους μας άλλοι φανείς και ταπεινοί.

Μεταξύ των μεγάλων ευεργετών της Σιάτιστας συγκαταλέγεται και ένας εξαιρετικός άνθρωπος με ενδιαφέροντα και αγάπη για τη Σιάτιστα, ο Αναστάσιος Θωμά Τσίπος, που σκοτώθηκε σε τροχαίο στις 28.8.1981 στην Αθήνα, όπου διέμενε. Ο Αναστάσιος Τσίπος ήταν γιός του Θωμά Τσίπου, τον οποίο σκότωσαν οι Τούρκοι το 1908 στο εξωκκλήσι της Αγίας Κυριακής Καλονερίου της Σιάτιστας, όπου και βρίσκεται ο τάφος του.

Ο Αναστάσιος Τσίπος γεννήθηκε στη Σιάτιστα το 1900 και φοίτησε μέχρι τη Δεύτερη τάξη στο Τραμπάντζειο Γυμνάσιο. Διορίστηκε μετά την απελευθέρωση του 1912 ως ταχυδρομικός υπάλληλος. Με δανεικό εισιτήριο μετανάστευσε το 1916 στην Αμερική, όπου, επιθυμώντας να ευρύνει τον κύκλο των γνώσεών του, και να αποκτήσει τεχνική μόρφωση, φοίτησε κατά τα πρώτα χρόνια σε νυχτερινές σχολές του Νητηρόιτ και Μίτσιγκαν.

Η σταδιοδρομία του άρχισε το 1926, οπότε τον προσέλαβαν αρχικά σαν πωλητή στο εμπορικό τμήμα ψύξεως της εταιρίας "Τζένεραλ Μότορς". Τον έξυπνο εργάτη Αναστάσιο Τσίπο θεώρησε συμφέρον να μορφώσει τεχνικά η "Τζένεραλ Μότορς". Ο Τσίπος ανέλαβε από νεαρή ηλικία την αντιπροσωπεία της Μέσης Ανατολής και κατόπιν

άλλων χωρών ευρωπαϊκών προασπίζοντας με επιτυχία τα συμφέροντα του τεράστιου αυτού οικονομικού συγκροτήματος.

Από του 1959 του ανατέθηκε η Γενική Διεύθυνση του τμήματος πωλήσεως αυτοκινήτων στο Παρίσι. Το Δεκέμβριο του 1962 παραιτήθηκε και εγκαταστάθηκε στην Αθήνα. Μετά την παραίτησή του το ενδιαφέρον του ολόκληρο στράφηκε στη γενέτειρά του Σιάτιστα, γιατί η φιλοπονία και η φιλαλληλία είναι αρετές που δεν εγκαταλείπουν τους Σιατιστινούς σ' όλη τους τη ζωή.

Έτσι και ο αειμνηστος Αναστάσιος Θ. Τσίπος ακολουθώντας την παράδοση των μεγάλων ευεργετών της πόλης μας, υπήρξε από τους ανθρώπους εκείνους που αγάπησε με πάθος τη γενέτειρά του Σιάτιστα, την πόνεσε και την βοήθησε.

Το έτος 1962 ο Αναστάσιος Τσίπος πρόσφερε 40.000 δολάρια με τα οποία ανεγέρθηκε στη Σιάτιστα Δημόσια Τεχνική Σχολή, που το άριστα εξοπλισμένο και οργανωμένο συγκρότημά της έχει σήμερα πρωτοποριακή θέση στον τομέα της Τεχνικής Εκπαίδευσης, και επονομάζεται τιμητικά ΚΕΝΤΡΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ "ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΤΣΙΠΟΣ".

Εκτός από το σημαντικό αυτό ποσό ο Τσίπος διάθεσε και άλλα αξιόλογα χρηματικά ποσά σε εκκλησίες, συλλόγους, σχολεία, ύδρευση, γηροκομείο και παιδικές χαρές.

Το 1967 διάθεσε 25.000 δολάρια για την ανέγερση του Τουριστικού Ξενοδοχείου "ΑΡΧΟΝΤΙΚΟΝ" και 600.000 δρχ. για την επίπλωση και τον εξοπλισμό του.

Τα έτη 1971 - 1972 διάθεσε 2.000.000 δρχ. για την ανέγερση της δεύτερης πτέρυγας του Οικοτροφείου που σήμερα ονομάζεται "ΤΡΑΜΠΑΝΤΖΕΙΟΝ - ΤΣΙΠΕΙΟΝ ΟΙΚΟΤΡΟΦΕΙΟΝ".

Σημαντικά χρηματικά ποσά πρόσφερε στο Αμερικανικό Κολλέγιο Θεσ/νίκης "Ανατόλια" για τις σπουδές αριστούχων μαθητών της Σιάτιστας και των περιχώρων της.

Το Μάιο του 1981 ο αειμνηστος Αναστάσιος Τσίπος

επισκέφτηκε την Πόλη μας, ενδιαφέρθηκε για τη λειτουργία Τεχνικού και Επαγγελματικού Λυκείου στη Σιάτιστα και χάρη στις ενέργειές του αυτό άρχισε να λειτουργεί από το σχολικό έτος 1981 - 1982.

Τον Ιούλιο του 1981 πρόσφερε 150.000 δρχ. στο Σύνδεσμο Γραμμάτων και Τεχνών Νομού Κοζάνης για το λαογραφικό μουσείο της πόλης Κοζάνης.

Ο αείμνηστος Τσίπος με τη διαθήκη του, που σύνταξε στις 3 Σεπτεμβρίου του 1978 αφήνει σε Ιδρύματα της Σιάτιστας τα παρακάτω ποσά: 2.000.000 δρχ. στο Τραμπάντζειο Τσίπειο Οικοτροφείο, 700.000 δρχ. στο Δήμο της Σιάτιστας με τον όρο να το διαθέσει για τη μεταφορά του Νεκροταφείου από την εκκλησία των δώδεκα Αποστόλων στην Εκκλησία του Αγίου Ιωάννου και 1.000.000 δρχ. στα Φιλανθρωπικά Ιδρύματα της Ιεράς Μητροπόλεως Σισανίου και Σιατίστης. Κληρονόμους της κινητής και ακίνητης περιουσίας του στην Ελλάδα αφήνει τους συγγενείς του. Ολόκληρη την περιουσία του στην Αμερική αφήνει στον οικονομικό οργανισμό της Βοστώνης "ΦΕΡΣΙ ΝΑΣΙΟΝΑΛ ΜΠΑΝΚ" για τη λήψη υποτροφιών από μαθητές και μαθήτριες της Σιάτιστας και της περιφέρειας του Νομού Κοζάνης, που θα φοιτήσουν στο Αμερικανικό Κολλέγιο Ανατόλια Θεσ)νίκης και την Αμερικανική Γεωργική Σχολή Θεσ)νίκης.

Το φωτεινό παράδειγμα όλων αυτών ακολουθούν και οι ζωντανοί συμπατριώτες μας, που στάθηκαν άξιοι συνεχιστές του έργου τους.

Λαμπρό και αξιόπαινο δείγμα πατριωτισμού και θερμής αγάπης για τη γενέτειρα είναι οι συμπατριώτες μας γουνέμποροι αδελφοί Παπαγεωργίου, Νικόλαος, Λεωνίδας και Απόστολος που ανέλαβαν την αποπεράτωση του νέου κτηρίου του Γυμνασίου και Λυκείου. Πρόκειται για μια μεγάλη δωρεά, που θα ξεπεράσει τα 50.000.000 δρχ. εκτός από την αρχική των 7.000.000 δρχ. Η νέα αυτή δωρεά σε συνδυασμό με τη δωρεά τη σχετική με την αποπεράτωση,

την επίπλωση με ειδικό πλαστικό τάπητα και τον εξοπλισμό του Κλειστού Γυμναστηρίου του Γυμνασίου μας αποδειχνει έμπραχτα την αγάπη των μεγάλων αυτών συμπατριωτών μας για την παιδεία και το ενδιαφέρον για την προκοπή της νεολαίας μας. Επίσης οι αδελφοί Παπαγεωργίου πρόσφεραν αξιόλογα χρηματικά ποσά για δένδροφυτεύσεις και για άλλους σκοπούς κοινής ωφέλειας.

Ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Μυτιλήνης κ. Ιάκωβος ο από Σιατίστης (1945 - 1958) πήγε στην Αμερική, έκανε έρανο από τους συμπατριώτες μας και συγκέντρωσε 65.000^{δολ.} πού με κατάλληλο χειρισμό υπερδιπλασιάσθηκαν σε δραχμές. Το παραπάνω ποσό διατέθηκε για το σπουδαίο έργο της ύδρευσης της Σιάτιστας που το οραματίστηκαν γενεές και γενεές Σιατιστινών. Επίσης έχτισε το Μητροπολιτικό μέγαρο, την Αποστολική Διακονία, όπου σήμερα στεγάζεται σε 2 αίθουσες αυτής η Βιβλιοθήκη της Σιάτιστας, άλλα ευαγή ιδρύματα και βοήθησε σημαντικά τους φτωχούς στα δύσκολα έργα του πολέμου. Την αγάπη, τον σεβασμό, την εκτίμηση και πάνω απ' όλα την ευγνωμοσύνη τους προς τον δραστήριο ποιμενάρχη τους έδειξαν οι Σιατιστινοί, όταν τον κατευόδωσαν κατά την αναχώρησή του για την καινούργια του έδρα, την Μυτιλήνη, τον Ιούλιο του 1958. Συγκινητικοί λόγοι εκφωνήθηκαν και πικρά δάκρυα χύθηκαν. Ο τότε Δήμαρχος της Σιάτιστας Μιλτιάδης Στρακαλής Φαρμακοποιός στον έμμετρο λόγο, που εκφώνησε, ανάμεσα στα άλλα υπογράμμισε:

Εργάστηκες, κοπίασες και με το άγιο χέρι
θεμέλιωσες και ριζώσες χαρά σ' αυτά τα μέρη.
Σαραπέντε εκκλησιές έκτισες εδώ πέρα
και τρία Μοναστήρια ύψωσες στον αιθέρα.
Τεμένη, Πρεβεντόρια, Εκκλησιές, Οικοτροφεία,
Σχολές για τέχνες ιδρυσες, Σταθμούς, Νοσοκομεία...

Ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Πρώην Σισανίου και Σιατίστης κ. Πολύκαρπος (1958 - 1972) ίδρυσε στην Ιερά Μονή της Παναγίας Μικροκάστρου Ορφανοτροφείο και

Γηροκομείο, στη Σιάτιστα Οικοτροφείο Θηλέων και σ' όλο το διάστημα της αρχιερατείας του παρουσίασε αξιόλογη κοινωνική και φιλανθρωπική δράση. Το έτος 1978 ίδρυσε στη Σιάτιστα κοινωφελές ίδρυμα με την επωνυμία "Κληροδότημα της αγάπης" (Π. Δ. 644/141 τεύχος Α' της 5.9. 1978).

Σκοπός του ιδρύματος είναι η χρηματική βοήθεια (υποτροφία) και ηθική συμπαράσταση σε ευσεβείς νέους φοιτητές της Ιατρικής, Θεολογίας, Φιλολογίας και Νομικής Σχολής που κατάγονται από την περιοχή της Ιεράς Μητροπόλεως Σισανίου και Σιατίστης. Η περιουσία του Ιδρύματος είναι δυό διαμερίσματα που βρίσκονται στην Κοζάνη.

Το 1981 ο Σεβασμιώτατος κ. Πολύκαρπος ίδρυσε ταμείο βραβεύσεως αριστούχων αποφοίτων μαθητών όλων των σχολών περιφέρειας της Ιεράς Μητροπόλεως Σισανίου και Σιατίστης με τον τίτλο "Βραβείον Αρετής και Προόδου του Μητροπολίτου Πρώην Σισανίου και Σιατίστης Πολυκάρπου". Το χρηματικό βραβείο ορίζεται για τους μαθητές των Δημοτικών Σχολείων σε 3.000 δρχ. για τους μαθητές των Γυμνασίων σε 4.000 δρχ. και για τους μαθητές των Λυκείων και της Τεχνικής Σχολής Σιάτιστας σε 6.000 δρχ. Η χορήγηση αυτή του χρηματικού βραβείου θα γίνεται κατόπιν κληρώσεως μεταξύ των αριστούχων μαθητών.

Αξιόλογη είναι η δωρεά του Ελληνοαμερικανού Δημητρίου Μιχ. Τράχου, ο οποίος με διαθήκη του άφησε στη Σιάτιστα τριακόσιες χιλιάδες δολλάρια (300.000) για την ανέγερση κτιρίου στο οποίο θα στεγασθεί το Κοινωνικό ιατρείο της πόλης μας.

Αγάπη στον τόπο μας δείχνουν και οι αξιόλογες δωρεές προς τα φιλανθρωπικά Ιδρύματα της Μητροπόλεως μας της Βασιλικής Ζήση Αλεξίου που πρόσφερε κατάσταση στην Αθήνα αξίας 10.000.000 δρχ., της Θεοδώρας Χλίχλια που πρόσφερε το σπίτι της στην Κοζάνη αξίας 5.000.000 δρχ. και της Ειρήνης Γ. Καρακώτσιου και Νίκης Εμμαν. Καρακώτσιου που πρόσφεραν το σπίτι τους στη

Σιάτιστα, αξίας 2.000.000 δρχ. Εξάλλου η Βασιλική Ζήση Αλεξίου από δικό της κληροδότημα κάθε χρόνο ένας φοιτητής, καταγόμενος από τη Σιάτιστα που θα σπουδάξει στην Αθήνα, θα σιτίζεται και θα διαμένει δωρεά στο Σωματείο "Η Μεταμόρφωση του Σωτήρος" Αθηνών.

Ακόμα συνεχιστές αυτής της μεγάλης γενιάς ευεργετών, άνθρωποι με αγάπη και ενδιαφέρον στη γενέτειρά τους, είναι ο Νικόλαος Ιωάννου Τύρνας συν)χος υπάλληλος του ΟΤΕ και η σύζυγός του Αικατερίνη, που πρόσφεραν 1.300.000 δρχ. για την ανέγερση της αίθουσας τελετών στον Άγιο Νικόλαο, 100.000 δρχ. για τον εξοπλισμό του Αγίου Νικολάου και 100.000 δρχ. για το γηροκομείο.

Οι γουνέμποροι αδερφοί Ιωάννης και Κων)νος Παπανικολάου, και ο ζωέμπορος Ζήσης Δαρδάλης που πρόσφεραν από 1.000.000 δρχ. ο καθένας για την αποπεράτωση του Γ' Δημοτικού Σχολείου της Σιάτιστας.

Ο γουνέμπορος Ευάγγελος Ρετζέπης 500.000 δρχ. για την κατασκευή παιδικής χαράς.

Η Ελευθερία Αργυρίου Πήτερς (Σιάπαντα) 100.000 δρχ. για το Γηροκομείο, 100.000 δρχ. για το Λύκειο, 100.000 δρχ. για το Τραμπάντζειο Γυμνάσιο και 50.000 δρχ. για την ανέγερση μνημείου στο Φαρδύκαμπο.

Ο γουνέμπορος Δημήτριος Κωνσταντινίδης 300.000 δρχ. για την κεντρική θέρμανση του Μητροπολιτικού Ναού του Αγίου Δημητρίου της Σιάτιστας.

Η Φωτεινή Κανατσούλη 200.000 δρχ. για την αποπεράτωση του Λαογραφικού Μουσείου της Σιάτιστας.

Στο Τραμπάντζειο - Τσίπειο Οικοτροφείο δώρισαν ο γουνέμπορος Νικόλαος Παπαγεωργίου 4 οικόπεδα και οι αδελφοί Αθανασίου Στρακαλή Λάζαρος γιατρός και Μιλτιάδης Φαρμακοποιός 3 οικόπεδα, στα οποία χτίστηκε το Οικοτροφείο.

Οι Δημήτριος Χατζής και Παναγιώτης Βαρβέρης δώρισαν τις ατομικές τους Βιβλιοθήκες στη Βιβλιοθήκη της γενέτειράς τους.

Ο Χρίστος Κωτούλας δώρισε τη Βιβλιοθήκη του στο

Δεύτερο Δημοτικό Σχολείο (Γεράνειας).

Ανάμεσα στους ευεργέτες και δωρητές αυτούς υπάρχουν και άλλοι συμπατριώτες μας (όπως οι Κων)νος Βαρβέρης, Δήμαρχος της πόλης μας, Κων)νος Τράχος γουνέμπορος, Άννα Καραλιώτα, Κων)νος Μερτζιάνης, Αφροδίτη Χάτσιου, Κοσμάς Σκούπας και η σύζυγός του Ευμορφία το γένος Τζώνου, Οικογένεια Παναγιώτου Μ. Γράβα) και πολλοί άλλοι ακόμα που πρόσφεραν διάφορα χρηματικά ποσά για το σημαντικό έργο της ύδρευσης, τον εξωραϊσμό και ανέγερση Ναών, την ενίσχυση των Φιλανθρωπικών Ιδρυμάτων και Σχολείων, την ανέγερση του Γηροκομείου, την κατασκευή προθηκών στο Παλαιοντολογικό Μουσείο και για την εκτέλεση άλλων αξιόλογων έργων στην πόλη μας.

Όλοι εκείνοι οι άνθρωποι που έμπραχτα εκδήλωσαν ειλικρινό ενδιαφέρον για την ιδιαίτερη τους πατρίδα και γνήσια ανθρωπιά για το συνάνθρωπο είναι άξιοι ευγνωμοσύνης και τιμής. Ένας, ένας περνούν με τις πράξεις τους στην αιωνιότητα, λαμπροί και μοναδικοί για την προσφορά τους. Το έργο τους είναι καταξιωμένο από το χρόνο.

Τα ονόματά τους θα μένουν αιώνια στη μνήμη των Σιατιστινών και ως ένα μέτρο και των Ελλήνων. Δε μένει παρά η συνεχής αναγνώριση του έργου τους, που θα είναι πιο μεγάλη όταν θα βρίσκονται όλο και περισσότεροι οι μιμητές τους. Η μεγαλοσύνη τους βρίσκεται στο πάθος για την πατρίδα και η ποιότητά τους στην προσφορά. Έχουν κερδίσει επάξια: "Τον έπαινο του Δήμου

τα δύσκολα και τ' ανεκτίμητα Εύγε".

όπως θα έλεγε ο Καβάφης και έχουν εξυψωθεί σε πρότυπα αληθινού ανθρωπισμού και γνήσιας αρετής*.

* Τη διάλεξη παρακολούθησαν ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Σισανίου και Σιατίστης κ. Αντώνιος, ο Δήμαρχος Σιατίστης κ. Κων)νος Βαρβέρης, συγγραφείς, λογοτέχνες και άλλοι πνευματικοί άνθρωποι της Δυτικής Μακεδονίας και Σιατιστινοί της παροικίας Θεσλονίκης.

Βιβλιογραφία

1. Αρχείο Κληροδοτημάτων
2. Αρχείο Ιεράς Μητροπόλεως Σισανίου και Σιατίστης
3. Αρχείο Ιερών Ναών Σιατίστης
4. Αρχείο Α' Δημοτικού Σχολείου Σιατίστης
5. Αφιέρωμα εις τον Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη πρ. Σισανίου και Σιατίστης κ.κ. Πολύκαρπον (1958 - 1972). Θεσσαλονίκη, 1981
6. ΑΜΑΝΤΟΥ ΚΩΝ)ΝΟΥ, Μικρά Μελετήματα. Αθήναι, 1940
7. ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ, Ιστορία της Σιατίστης. Αθήναι, 1929
8. ΒΑΡΝΑΛΙΔΟΥ ΣΩΤΗΡΙΟΥ, Ο Αρχιεπίσκοπος Αχρίδος Ζωσιμάς (1686 - 1746) και η Εκκλησιαστική και πολιτική δράσις αυτού. Θεσσαλονίκη, 1974
9. ΕΥΑΓΓΕΛΙΔΟΥ ΤΡΥΦΩΝΑ, Η Παιδεία επί Τουρκοκρατίας. Τόμ. Α', Αθήναι, 1936
10. ΘΕΟΧΑΡΙΔΟΥ ΚΑΛΛΙΟΠΗ, Ο Προφήτης Ηλίας στην Σιάτιστα. Ανάτυπο, Αθήνα, 1979
11. ΖΑΒΙΡΑ ΓΕΩΡΓΙΟΥ, Νέα Ελλάδα ή Ελληνικόν Θέατρον. Ανατύπωσις Α' εκδόσεως. Επιμέλεια - εισαγωγή - ευρετήριο ΤΑΣΟΥ ΑΘ. ΓΡΙΤΣΟΠΟΥΛΟΥ. Δ.Φ. Αθήναι, 1972
12. ΙΑΚΩΒΟΥ Γ. ΚΛΕΟΜΒΡΟΤΟΥ, Μητροπολίτου Μυτιλήνης του από Σισανίου και Σιατίστης, Ο κόπος μου εις την Μακεδονία (1945 - 1958). Αθήναι, 1959
13. Κ. Π. ΚΑΒΑΦΗ, Ποιήματα. Τόμ. Α', Αθήνα, 1966

14. ΚΑΛΙΝΔΕΡΗ ΜΙΧΑΗΛ, Ο Κώδιξ της Μητροπόλεως Σισανίου και Σιατίστης (1686 -). Θεσσαλονίκη, 1974
15. Α. Γ. ΛΑΖΑΡΟΥ, Μακεδονικόν Ημερολόγιον "Σιάτιστα". Αθήναι, 1910
16. ΛΑΪΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ, Η Σιάτιστα και οι εμπορικοί οίκοι Χατζημιχαήλ και Μανούση. Θεσσαλονίκη, 1982
17. ΛΥΡΙΤΖΗ ΓΕΩΡΓΙΟΥ, Ευεργέται και δωρηταί Σιατίστης επί Τουρκοκρατίας. Εφημερίδα Κοζάνης "Δυτική Μακεδονία", 29.12.1974
18. ΜΠΟΝΤΑ ΓΕΩΡΓΙΟΥ, Οι Μεγάλοι Ευεργέται της Σιατίστης. Σιάτιστα, 1973
19. ΜΠΟΝΤΑ ΓΕΩΡΓΙΟΥ, Οι ευεργέτες της Σιάτιστας. Ανάτυπο από την εφημερίδα "Δυτική Μακεδονία", αριθ. φ. 1551 - 1552/1980
20. ΜΠΟΝΤΑ ΓΕΩΡΓΙΟΥ, Αναστάσιος Θ. Τσίπος. Σιάτιστα, 1981
21. ΠΑΝΤΑΖΟΠΟΥΛΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ, Κώδιξ Μητροπόλεως Σισανίου και Σιατίστης. Τόμ. Α' Θεσσαλονίκη, 1974
22. ΣΤΡΑΚΑΛΗ ΜΙΛΤΙΑΔΗ, 50 έτη Ελευθερίας. Σιάτιστα, 1962
23. ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΣΙΑΤΙΣΤΕΩΝ ΑΘΗΝΩΝ - ΠΕΙΡΑΙΑ, Δελτίο Συλλόγου, Αθήνα, 1983
24. ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΣΙΑΤΙΣΤΕΩΝ ΘΕΣ)ΝΙΚΗΣ, Λεύκωμα Συλλόγου Σιατιστέων Θεσ)νίκης. Θεσ)νίκη, 1972
25. ΤΟΖΗ ΙΩΑΝΝΟΥ, Siatisteon Society Siatista. Στον μεγάλο Ευεργέτη Γιάννη Μ. Τραμπαντζή. Νέα Υόρκη, 1956

26. ΧΑΤΖΗ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ, Θεόδωρος Μανούσης. Αθήνα,
1958
27. ΧΑΤΖΗ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ, Ιωάννης Μιχ. Τραμπαντζής.
Αθήναι, 1970

Ευρετήριο ονομάτων

= Α =		Κανατσούλη Φωτεινή	34
Αλεξίου Βασιλική	σελ. 33, 34	Καρακώτσιου Ειρήνη	33
= Β =		Καρακώτσιου Νίκη	33
Βαρβέρης Θωμάς	28	Καραλιώτας Γεώργιος	28
Βαρβέρης Κωννος	35	Καραλιώτα Άννα	35
Βαρβέρης Παναγιώτης	34	Καράτζια Αδελφοί	27
Βοϊδομάτης Ιωάννης	28	Καφάση Ναούμα	25
Βούρος Θωμάς	25	Κλεινίας Κωννος	28
= Γ =		Κοτσώνας Αθανάσιος	28
Γκαγκαράτσα Ελένη	27	Κουκουλίδη Αλεξάνδρα	18
Γκανούλης Γεώργιος	28	Κουκουλίδης Μιχαήλ	17
Γκερεχτές Θωμάς	25	Κωνσταντινίδης Δημήτριος	34
Γράβας Δημήτριος	27	Κωτούλας Χρίστος	34
Γράβας Παναγιώτης	35	= Λ =	
= Δ =		Λιάκος Αλέξιος	28
Δαρδάλης Ζήσης	34	= Μ =	
Δήμου Νικόλαος	27	Μανούσης Θεόδωρος	12
Δίκος Γεώργιος	27	Μέγας Ευθύμιος	25
= Ζ =		Μερτζιάνης Κωννος	35
Ζιχνιζάρης Γεώργιος	21	Μήκα Αλεξάνδρα	27
Ζωσιμάς, Μητροπολίτης		Μήκας Γεώργιος	27
Σισανίου και Σιατίστης		Μιχαηλίδης Ιωάννης	25
και Πατριάρχης Αχρίδας	21, 24	Μουσταφά Αδελφοί	25
= Θ =		Μπαρέκα Σουλτάνα	27
Θεοχάρους Θεοχάρης	29	= Ν =	
= Ι =		Νικολάου Βασιλική	21
Ιάκωβος, Μητροπολίτης		Νούσιος Τριαντάφυλλος	25
Μυτιλήνης ο από Σιατίστης	32	= Π =	
Ιωαννίδης Δημήτριος	14	Παπαγεωργίου Αδελφοί	
Ιωνάς Μοναχός	24	του Γεωργίου	31, 34
= Κ =		Παπαδημητρίου, κληρονόμοι	28
Καζαντζή Αδελφοί	28	Παπανικολάου Αδελφοί	
Καλλίνικος Μοναχός	25	του Δημητρίου	34
			41

Παπανικολάου Γεώργιος	27	= T =	
Παπίας Μιχαήλ	28	Τζώνος Γεώργιος	29
Παρθένιος, Μητροπολίτης Σιδηροκάστρου	25	Τζώνος Προκόπιος	28
Περπέσας Κων)νος	25	Τόξης Ιωάννης	11, 28
Πήτερς (Σιάπαντα)		Τραμπαντζής Ιωάννης	11, 12
Ελευθερία	34	Τράχος Δημήτριος	33
Πολύκαρπος, Μητροπολίτης πρώην Σισανίου		Τράχος Κων)νος	35
και Σιατίστης	33	Τριανταφύλλου Δημήτριος	23
Προκόπιος, Μητροπολίτης	21	Τσίπος Αναστάσιος	29
Πρώϊος Ηλίας	27	Τσιρλιγκάνης Δημήτριος	25
= P =		Τσιρώνης Κων)νος	27
Ρετζέπης Ευάγγελος	34	Τσίστα Αδελφοί	25
= Σ =		Τσιστοπούλοι Αδελφοί	25
Σαμαράς Νικόλαος	22	Τσιστοπούλος Δημήτριος	19
Σαχίνης Αθανάσιος	25	Τσιστοπούλου Θεολογία	20
Σαχίνης Κων)νος	23	Τύρνα Αικατερίνη	34
Σερέφας Δημήτριος	25	Τύρνας Νικόλαος	34
Σκούπα Ευμορφία	35	= X =	
Σκούπας Κοσμάς	35	Χατζημχαήλ Κων)νος	21
Σπύρου Αναστάσιος	29	Χατζής Δημήτριος	34
Στρακαλής Λάζαρος	34	Χατζηωαννίδης Θεόδωρος	22
Στρακαλής Μιλτιάδης	34	Χάτσιου Αφροδίτη	35
Σωσσίδου Βασιλική	26	Χλίχλια Θεοδώρα	33
Σωσσίδης Δημήτριος	26	= Ω =	
		Ώττα Δέσπω	28